Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kevätistuntokauden lainsäädäntö-suunnitelma, YM

Eduskunnan ympäristövaliokunta
12.2.2025
Kansliapäällikkö Juhani Damski
lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi

Ympäristöministeriö vastaa valtioneuvoston ja eduskunnan käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta, jotka koskevat

- Yhdyskuntia
- Rakentamista
- Asumista
- Ilmastonmuutoksen hillintää
- Luonnon monimuotoisuutta
- Luonnonvarojen kestävää käyttöä
- Ympäristönsuojelua

- YM vastaa EU- ja KV-yhteistyöstä vastuualueensa asioissa.

Ympäristöhallinto muutoksessa

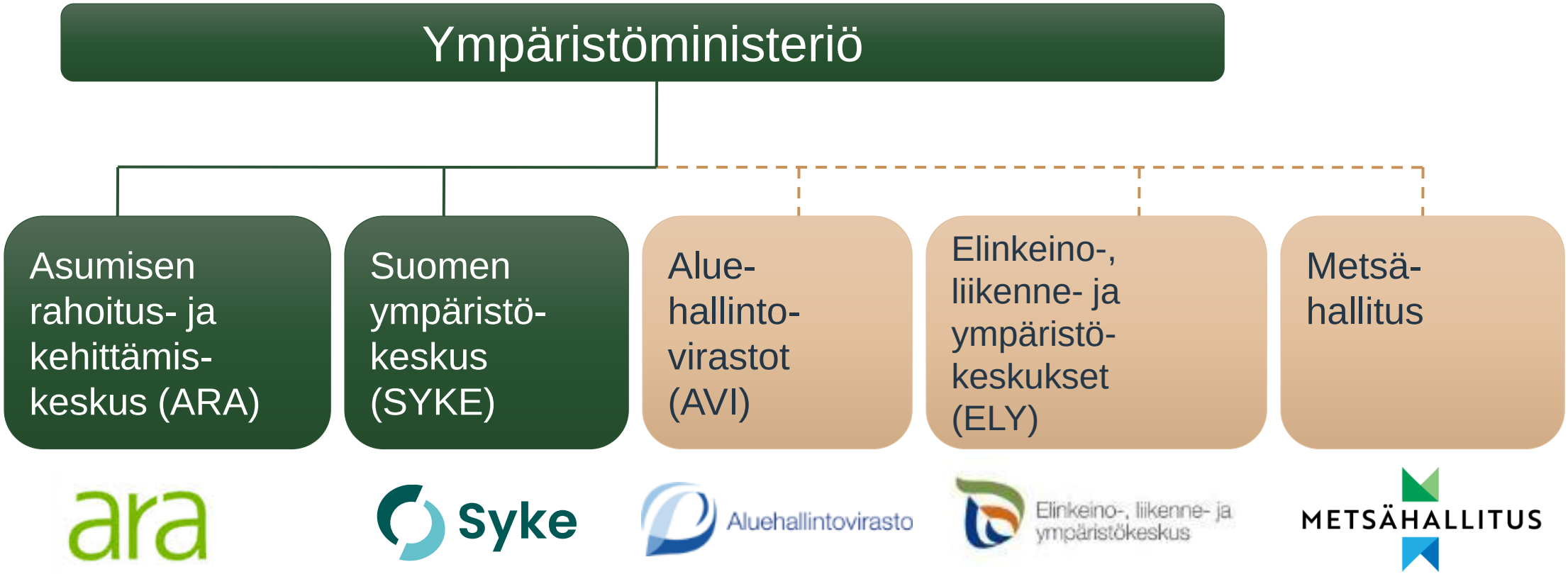

Ara lakkautetaan 28.2.25 ja perustetaan YM-yhteyteen 1.3.25 alkaen Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus

Valtion aluehallinnon uudistuksen (VAU) myötä AVIt ja ELYt esitetään lakkautettaviksi ja perustettaviksi Lupa- ja valvontavirasto sekä alueelliset elinvoimakeskukset

Ministeriön organisaatio 1.3.2025

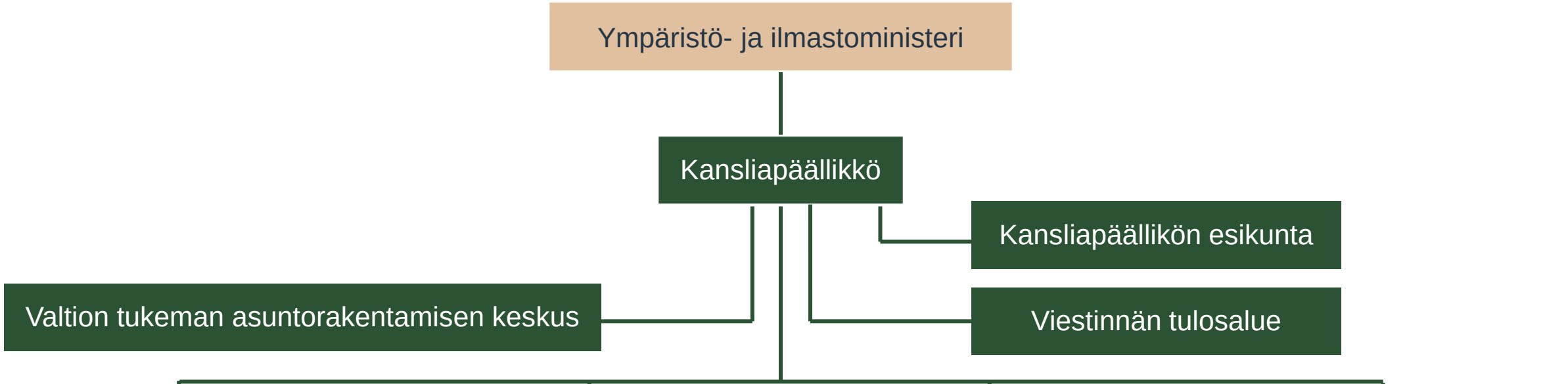

Vesi- ja luontoympäristöosasto

- Vesien ja mertensuojelu
- Luonnon monimuotoisuus ja luonnonarvorahoitus
- Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö

Kestävä rakentaminen ja asuminen

- Alueidenkäytön suunnittelu
- Elinympäristöt, kasvu ja digitalisaatio
- Asumisen ratkaisut ja rahoitus
- Rakennukset ja rakentaminen

Ilmasto- ja ympäristönsuojeluosasto

- Päästöt ja ympäristöriskit
- Ilmasto ja kemikaalit
- Kiertotalous

Konserniohjaus ja kansainväliset asiat -osasto

- Henkilöstö ja ohjaus
- Talous ja rahoitus
- Kansainväliset ja EU-asiat
- Tietohallinto

Kevään 2025 lainsäädäntösuunnitelma

- HE valtion tukemien vuokra- ja asumisoikeusasuntojen asukasvalintaa koskevien säännösten muuttamisesta
- HE laiksi asuntosäästöjärjestelmästä sekä siihen liittyviksi laeiksi (ASP-lainsäädännön kehittäminen)
- HE laeiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta (UTU)
- HE laiksi jätelain muuttamisesta (EU:n pakkausjäteasetuksen täytäntöönpano)
- HE laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta (ennallistamissuunnitelma ja luonnonarvomarkkinoiden edistäminen)
- HE laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta (lupamääräysten tarkistamismenettelyn palauttaminen)
- HE laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi
- HE laiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain muuttamisesta
- HE laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta
- HE alueidenkäyttölaiksi
- HE laiksi ulkoilulain muuttamisesta

Yhden luukun palvelujen hanke

Investointien edistämiseksi edetään kohti yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien haku tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden ja käyttäjälähtöisen lupaprosessin kautta.

Lupakäytäntöjen sujuvoittamisella edistetään puhdasta siirtymää ja Suomen kilpailukykyä

Yhdellä viranomaisella on vastuullaan lupaprosessin eteneminen ja koordinointi. Tämä viranomainen vastaa myös siitä, että luvan hakijalla on mahdollisuus etukäteen keskustella luvitukseen liittyvistä velvollisuuksista, selvitystarpeista ja reunaehdoista.

Valtion aluehallinnon uudistus

Uusi valtakunnallinen virasto

- Kootaan lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät uuden valtakunnallinen lupa- ja valvontaviraston alaisuuteen
- Investointien edistämiseksi edetään kohti yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien haku tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden lupaprosessin kautta.

Elinvoimakeskukset

- ELY-keskusten osalta lähtökohtana on monialainen valtion aluehallinto, joka kootaan nykyistä vahvemmille alueille elinvoimakeskuksiin.
- Elinvoimakeskukset ja niiden alueet muodostetaan nykyisten täyden palvelun ELY-keskusten pohjalta.

Lupa- ja valvontatehtävät

- Vahvistetaan yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoitetaan lupaprosesseja.
- Kehittämisen pääperiaatteena on moninaisuus.

Turvataan

- Kielelliset oikeudet.
- Varautumisvastuiden toteutuminen.
- Yhteistyö alueellisten viranomaisten kanssa sekä alueellinen läsnäolo ja toimipisteverkosto.
- Valvonta- ja lupakäytäntöjen yhdenvertaisuus.

Valtion aluehallinnon uudistus luo perustan yhden luukun palvelujen hankkeelle

- Luvituksen sujuvuus vahvistaa Suomen kilpailuetua ja houkuttelevuutta investoinneille – puhtaan talouden murros edellyttää ennakoitavuutta
- Uudessa Lupa- ja valvontavirastossa ympäristöön liittyvät lupa- ja valvontatehtävät muodostavat yhden yhtenäisen valtakunnallisen kokonaisuuden
- **Luvan käsittelyä voidaan tehostaa, käsittelyaikaa lyhentää ja laatua parantaa valtakunnallisen toimivallan, menettelyjen yhdentämisen ja tätä koskevien toimintatapojen sekä lainsäädännön kehittämisen kautta**
- Samalla huolehditaan ympäristövaatimuksista, haitankärsijöiden asemasta ja sidosryhmien osallistumisesta

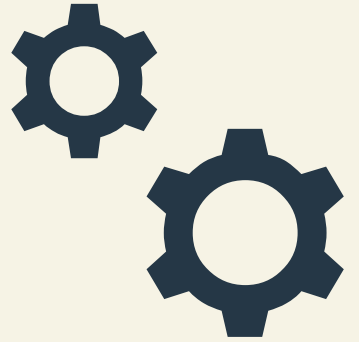

Yhden luukun palvelujen hankkeen kokonaisuus

Yhden luukun lainsäädäntöhanke

- Tavoitteena edistää yhden luukun mallin toteuttamiseen liittyviä hallitusohjelman kirjauksia ja sujuvoittaa ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä uudessa valtion aluehallinnon rakenteessa
- Valmistelussa useita hallituksen esityksiä
- Muut puhtaan siirtymän vauhdittamista ja lupamenettelyjen kehittämistä koskevat lainsäädännölliset erillistoimet ja -selvitykset

Yhden luukun toimeenpanohanke

- Yhden luukun palvelumallin vieminen ympäristötoimialan toimintamalleihin ja keskeisten prosessien palvelumuotoilu
- Yhteyspisteviranomaisen pilotti
- YVA-arviointimenettelyn toimeenpanon kehittäminen
- Toteutetaan yhteistyössä henkilöstön kanssa ja varmistaen sidosryhmäyhteistyö toteutuksen eri osa-alueissa
- Tiivis yhteistyö Lupa- ja valvontaviraston toimeenpanohankkeen ympäristö-toimialaryhmän kanssa

Yhden luukun digitalisaation edistämistoimet

- Digitaaliset ratkaisut toteuttamaan yhden luukun toimintamallia
- Kehitetään tietovarantoja ja tietorakenteita niin, että tietojärjestelmät voisivat toimia yhdessä yhden luukun periaatteella
- Luvat ja valvonta -palvelusta ympäristöllisten sähköisten asiointien asiointikanavaksi.
- Yhteistyö Lupa ja valvontaviraston toimeenpanohankkeen tietohallintaryhmän kanssa

HE-luonnos laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa - keskeisten ehdotusten päälinjoja

Varmistetaan käsittelyn yhdenmukaisuus, sujuvuus ja ennakoitavuus Lupa- ja valvontavirastossa

Säädetään ympäristöllisten lupien yhteiskäsittelystä nykyistä laajemmin

Tarjotaan tieto käsittelyajoista ja seurataan määräaikojen toteutumista

Tuodaan lupa-asioita koskevia EU-velvoitteita kansalliseen toimintaympäristöön

Tiivistetään YVA-menettelyn ja lupamenettelyn yhteyttä

Huolehditaan päätöksenteon asiantuntemuksesta ja riippumattomuudesta

HE laiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain muuttamisesta

- Lakiin tehtäisiin uusiutuvan energian direktiivin muutoksesta (RED III -direktiivi) aiheutuvat muutokset uusiutuvan energian laitosten lupamenettelyihin.
- Muutokset koskisivat mm. uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyn määrittelyä sekä määräaikojen laskemista.
- Uutena lakiin lisättäisiin muun muassa uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueita sekä aurinkoenergialaitteiden ja lämpöpumppujen asentamista koskevat erityissäännökset.
- Esitys on valmisteltu osana yhden luukun palvelujen hanketta.

HE laiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamiseksi: UTU-menettelyn luominen

- Taustalla eduskunnan toimeksianto (HE 40/2021 vp – EV 112/2021 vp)
- UTU = uusiomateriaalien (tuotannon sivuvirrat, jätteet) tuotteistaminen, eli luokitteleminen sivutuotteeksi tai ei-enää-jätteeksi (EEJ)
  - → materiaali poistuu jätelainsäädännön soveltamisen piiristä, jolloin käyttö ei esimerkiksi edellytä ympäristölupaa, jne.
  - → sovelletaan tuotesääntelyä
- Tavoite: luoda mahdollisimman sujuva, ennakoitava ja yhdenvertainen menettely uusiomateriaalien tuotteistamiselle. Nykytila: sovelletaan ympäristölupamenettelyä
- HE-luonnos on saatu lausunnoilta 31.12.2024. Lausuntojen analyysi käynnissä.

Tiedoksi: kiertotalouslain valmistelu käynnissä. Tavoitteina lain selkeyttäminen, viime aikoina hyväksyttyjen ja valmisteltavana olevien EU-säädösten täytäntöönpano, mahdollinen uusi kiertotaloutta edistävä sääntely, seuraamusjärjestelmän tehostaminen

- Tavoite: HE-luonnos lausunnoille keväällä 2026, eduskunnalle syyskaudella 2026

HE laiksi jätelain muuttamisesta: EU:n pakkausasetuksen täytäntöönpano

- Pakkaus- ja pakkausjäteasetus voimaan 11.2.12025 ja sovellettavaksi 12.8.2026
  - ehkäisee syntyvän pakkausjätteen määrää, edistää kierrätystä ja pakkausten uudelleenkäyttöä sekä rajoittaa tiettyjen haitallisten aineiden sekä kertakäyttöisten muovipakkausten käyttöä
  - uusia vaatimuksia: pakkausten kierrätettävyys, lajittelua helpottavat merkinnät, muovipakkausten sisällettävä tietty osuus kierrätettyä muovia; kaikille pakkausmateriaaleille kunnianhimoiset kierrätystavoitteet (eri vaatimusten soveltamiselle erilaisia siirtymäaikoja)
- Jäsenvaltioiden tulee ilmoittaa komissiolle tietyt toimivaltaiset viranomaiset jo 5 kk kuluttua asetuksen voimaan tulosta (12.7.2025)
  - komissio on indikoinut, että riittää, jos jäsenmaat ilmoittavat suunnittelemansa viranomaiset, vaikka lainsäädännön muutokset tehtäisiin vasta myöhemmin, kuitenkin viimeistään 18 kk kuluessa
  - jos tämä on mahdollista, ei viranomaisia koskevaa HE:tä tehtäisi vielä tänä keväänä, vaan neuvoteltaisiin ministeriöiden ja mahdollisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa ja ilmoitettaisiin tiedot komissiolle

Kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu ja hyväksyminen

- Ennallistamisasetuksen mukaisesti valmistelun vaiheet:

1) luonnos kansallisesta suunnitelmasta komissiolle (24 kk, viimeistään 1.9.2026)
2) Komission tarkastelu (enintään 6 kk)
3) Kansallinen ennallistamissuunnitelma, jossa huomioitu komission havainnot tai todettu, miksi ei ole huomioitu (enintään 6 kk komission vahvistuksesta)

=> Luonnonsuojelulakiin lisättäisiin säännös suunnitelman valmisteluvastuista ja päätöksenteosta. Valmistelu toteutettaisiin yhteistyössä muiden ministeriöiden ja keskeisten tahojen kanssa.

Tavoitteena vauhdittaa luonnonarvomarkkinoiden kehittymistä

1. Laajentamalla viranomaisvarmennettujen luonnonarvojen käytettävyyttä (torjuu osaltaan viherpesuväitteitä)
2. Suojaamalla ympäristövastuullisten toimijoiden luontotoimia viherpesuväitteiltä julkisella rekisterillä
3. Tuottamalla oikeusturvaa luonnonarvomarkkinoilla ostajalle
   - Oikeus hakea tuotettavjen luonnonarvojen pysyvyyden varmistus (ELY-keskuksen ylläpitämä rekisteri).

Ekologista kompensaatiota koskevat voimassa olevat säännökset luonnonsuojelulain 11 luvussa, joka on tullut voimaan 1.6.2023. Ympäristöministeriön asetus vapaaehtoisesta ekologisesta kompensaatiosta (933/2023) on tullut voimaan 15.9.2023.

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistaminen

Katujen kunnossapitolaki

Maankäyttö- ja rakennuslaki (nimi muuttuu alueidenkäyttölaiksi 1.1.2025)

Rakentamislaki

Rakentaminen

Hyväksytty 1.3.2023, korjaussarja 2024, voimaan 1.1.2025

Alueidenkäyttölaki

Alueidenkäytön suunnittelu

Valmisteltavana, HE 2025

Työryhmä (alueidenkäyttö) 11/2023 - 09/2024

Yhdyskunta-kehittämislaki

Maapolitiikka, maan luovuttaminen ja lunastaminen, korvaukset, tonttijako

Valmisteltavana

Yhdyskunta-rakentamislaki

Yleiset alueet: suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito, puhtaana-pito, hulevedet

Valmisteltavana

Työryhmä (kaavojen toteutus) 12/2023 - 08/2025

Alueidenkäyttölain uudistus

- **Alueidenkäytön lainsäädäntöä uudistetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti.** Tavoitteena on mm. edistää kaavoituksen sujuvuutta, hyvää elinympäristöä, kaupunkien ja kuntien kasvua, alueiden elinvoimaisuutta, yritysten kilpailukykyä sekä Suomen houkuttelevuutta investointikohteena.
- Hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on vähentää maakuntakaavan yksityiskohtaisuutta, sisällyttää lakiin maanomistajan aloiteoikeus yleis- ja asemakaavalle ja mahdollisuus kumppanuuskaavoitukseen sekä sujuvoittaa kaavoitusprosessia. Lisäksi kirjauksia koskien mm. tuuli- ja aurinkovoimaa sekä MAL-sopimusmenettelyä.
- Alueidenkäyttölain uudistus on jatkoa vuonna 2018 alkaneelle maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistukselle, jossa alueidenkäytön säännösten uudistus jäi kesken. Eduskuntaan etenivät viime hallituskaudella rakentamisen osuus ja alueidenkäytön digitaalisuutta koskevat säännökset.
- Alueidenkäyttölakia valmistelevan työryhmän toimikausi päättyi syyskuun -24 loppuun. Työn pohjalta on valmistunut luonnos siitä, miten hallitusohjelmaa alueidenkäyttölaissa mahdollisesti toteutetaan.
- **Tavoitteena saada HE-luonnos lausuntokierrokselle mahdollisimman pian ja HE eduskuntaan kevätistuntokauden 2025 lopulla. Voimaan laki voisi tulla aikaisintaan vuonna 2026.**

Katsaus vuoden 2024 lainvalmisteluun

Vuoden 2024 aikana eduskunnalle annettiin kaikkiaan 15 ympäristöministeriön toimialan hallituksen esitystä.

Eräitä nostoja eduskunnalle 2024 annetuista hallituksen esityksistä:

- Hallituksen esitykset muun muassa **ympäristönsuojelulain** (mm. lumen kaataminen mereen), **luonnonsuojelulain** (REDIII-direktiivin täytäntöönpanoa) sekä **jätelain** muuttamisesta.
- Hallituksen esitys laiksi **rakentamislain** muuttamisesta (hallitusohjelman ns. rakentamislain korjaussarja)
- Lupamenettelyiden uudistamista koskevan yhden luukun palvelujen hankkeen puitteissa annettiin esitykset **nettonollateollisuutta** ja **kriittisiä raaka-aineita** koskevien asetusten mukaisesta yhteyspisteviranomaisesta sekä esitys **laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä** annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta
- Hallituksen esitysten laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta sekä **laiksi valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksesta** myötä toteutettiin Aran lakkauttaminen itsenäisenä virastona ja uuden Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen perustaminen ympäristöministeriön yhteyteen 1.3.2025 alkaen.

Kevään 2025 lainsäädäntösuunnitelma

- HE valtion tukemien vuokra- ja asumisoikeusasuntojen asukasvalintaa koskevien säännösten muuttamisesta
- HE laiksi asuntosäästöjärjestelmästä sekä siihen liittyviksi laeiksi (ASP-lainsäädännön kehittäminen)
- HE laeiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta (UTU)
- HE laiksi jätelain muuttamisesta (EU:n pakkausjäteasetuksen täytäntöönpano)
- HE laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta (ennallistamissuunnitelma ja luonnonarvomarkkinoiden edistäminen)
- HE laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta (lupamääräysten tarkistamismenettelyn palauttaminen)
- HE laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräiksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi
- HE laiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain muuttamisesta
- HE laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta
- HE alueidenkäyttölaiksi
- HE laiksi ulkoilulain muuttamisesta